

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ПОКРАЩЕННІ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Управління платоспроможністю є однією з найважливіших задач будь-якого підприємства. Це обумовлено насамперед необхідністю накопичення значних обсягів фінансових ресурсів для забезпечення нормального господарювання в умовах інфляційних тенденцій, нестабільності національної грошової одиниці, перманентної кризи у окремих галузях, збільшення ризику неплатежів контрагентів, нестабільності банківської системи, збільшення рівня безробіття.

Підтримка показників платоспроможності у межах нормативного рівня дозволяє підприємствам не тільки забезпечити стійке фінансове положення у короткостроковому періоді, але й створити умови для подальшого розвитку. Означена теза стосується підприємств всіх форм власності.

В цьому сенсі викликає занепокоєння, що в Україні спостерігається стійка тенденція щодо погіршення платоспроможності комунальних підприємств, які отримали у спадок від командно-адміністративної економіки цілий комплекс фінансових проблем. Візуально це виявляється у відсутності грошей на рахунках, порушенні термінів виплати заробітної плати, наявності затримок у розрахунках з постачальниками тощо.

Основними причинами поточного стану комунальних підприємств є застарілість принципів управління, відсутність коштів на модернізацію основних фондів, висока залежність від дотацій з місцевих бюджетів. Відтак існує нагальна потреба у знаходженні шляхів для покращення платоспроможності комунальних підприємств з метою подальшого їхнього перетворення у основні джерела наповнення місцевих бюджетів. Зокрема мова може йти про комплекс заходів, спрямованих на забезпечення прискорення оборотності поточних активів комунальних підприємств.

Важливу роль при цьому відіграють різного роду інновації (технологічні, маркетингові, управлінські), що є результатом науково-технічної діяльності, оформленим як об'єкт інтелектуальної власності, матеріалізованим у виробничій сфері чи сфері послуг та затребуваним ринком.

Ключові слова: інновації, економічний аналіз, платоспроможність, ліквідність, комунальні підприємства.

Skidan Vladislav, Karpov Vladimir

THE ROLE OF INNOVATION IN IMPROVING THE SOLVENCY OF UTILITIES

Solvency management is one of the most important tasks of any enterprise. This is primarily due to the need to accumulate significant amounts of financial resources to ensure normal business in the context of inflationary tendencies, instability of the national currency, a permanent crisis in certain industries, an increase in the risk of non-payment of counter-parties, instability of the banking system, and an increase in unemployment.

Supporting solvency indicators within the regulatory level allows enterprises not only to ensure a stable financial position in the short term, but also to create conditions for further development. This thesis concerns enterprises of all forms of ownership.

In this sense, it is disturbing that in Ukraine there is a steady downward trend in the solvency of utilities, which inherited a whole complex of financial problems from the command and control economy. Visually, this is manifested in the lack of money in the accounts, violation of the terms of payment of wages, the presence of delays in settlements with suppliers and the like.

The main reasons for the current state of utilities are the outdated management principles as well as inefficiency of funds for the modernization of fixed assets, and high dependence on subsidies from local budgets. Therefore, there is an urgent need to find ways to improve the solvency of utilities in order to further transform them into the main sources of local budgets. In particular, we can talk

about a set of measures aimed at ensuring the acceleration and the development of the current assets of utilities.

An important role in this is played by various kinds of innovations (technological, marketing, managerial), which is the result of scientific and technical activity, designed as an object of intellectual property, materialized in the production sector or in the service sector of a demanded market.

Key words: innovation, economic analysis, solvency, liquidity, utilities.

Скидан Владислав, Карпов Владимир

РОЛЬ ИННОВАЦИЙ В УЛУЧШЕНИИ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Управление платежеспособностью является одной из важнейших задач любого предприятия. Это обуславливается, прежде всего, необходимостью накопления значительных объемов финансовых ресурсов для обеспечения нормального хозяйствования в условиях инфляционных тенденций, нестабильности национальной денежной единицы, перманентного кризиса в отдельных отраслях, увеличение риска неплатежей контрагентов, нестабильности банковской системы, увеличение уровня безработицы.

Поддержка показателей платежеспособности в пределах нормативного значения позволяет предприятиям не только обеспечить устойчивое финансовое положение в краткосрочном периоде, но и создать условия для дальнейшего развития. Данный тезис касается предприятий всех форм собственности.

В этом смысле вызывает беспокойство, что в Украине наблюдается устойчивая тенденция ухудшения платежеспособности коммунальных предприятий, которые получили в наследство от командно-административной экономики целый комплекс финансовых проблем. Визуально это проявляется в отсутствии денег на счетах, нарушении сроков выплаты

зароботної плати, наявності задержок в розрахунках з поставщиками.

Основними причинами текущего состояния коммунальных предприятий является архаичность принципов управления, отсутствие средств на модернизацию основных фондов, высокая зависимость от дотаций из местных бюджетов. Поэтому существует потребность в поиске путей для улучшения платежеспособности коммунальных предприятий с целью дальнейшего их преобразования в основных источников наполнения местных бюджетов. В частности, речь может идти о комплексе мер, направленных на обеспечение ускорения оборачиваемости текущих активов коммунальных предприятий.

Важную роль при этом играют различного рода инновации (технологические, маркетинговые, управленческие), являющиеся результатом научно-технической деятельности, оформленным как объект интеллектуальной собственности, материализованным в производственной сфере или сфере услуг и востребованным рынком.

Ключевые слова: инновации, экономический анализ, платежеспособность, ликвидность, коммунальные предприятия.

Постановка проблеми. В Україні комунальні підприємства є важливою складовою фінансового забезпечення сталого розвитку на муніципальному рівні, а також економічним базисом місцевого самоврядування. Проте, в процесі ринкових трансформаційних перетворень їм ще не повною мірою вдалося знайти своє місце в структурі національної економіки. Отже проблеми функціонування комунальних підприємств не втрачають своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, що супроводжують діяльність комунальних підприємств на сучасному етапі знайшли своє відображення у наукових працях О. Герасимчук, О.О. Прокопенко, В.М. Нижник. Фінансовим проявом означених проблем є, в тому числі, й низька платоспроможність. Різні аспектами платоспроможності вивчали К.В. Орехова, Н. Б. Теницька. Серед заходів покращення платоспроможності важливе місце займає впровадження інновацій. Проте їхній вплив на діяльність комунальних підприємств все ще висвітлено недостатньо.

Завданням дослідження є аналіз основних аспектів діяльності комунальних підприємств на сучасному етапі, визначення особливостей їхнього поточного фінансового стану, зокрема з погляду показників платоспроможності, розробка пропозицій щодо впровадження інновацій в межах комунального сектора.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Платоспроможність підприємства є однією із найважливіших умов його ефективного функціонування у мінливому конкурентному середовищі. Показники ліквідності та платоспроможності є визначальними для оцінки фінансового стану підприємства у короткостроковій перспективі на противагу «довгостроковим» показникам фінансової стійкості.

Під платоспроможністю підприємства прийнято розглядати його здатність в повному обсязі та у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність [1]. А її основними ознаками є: наявність у підприємства в достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку та відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

З практичної точки зору платоспроможність підприємства насамперед залежить від ліквідності та чинників, що її визначають. Але паралельно існує низка специфічних аспектів платоспроможності: тривалість операційного та фінансового циклів, дотримання підприємством платіжної дисципліни, обґрунтованість та ефективність фінансового планування, швидкість обігу грошових коштів та порівняння до них активів.

Щоб виявити причини проблем із платоспроможністю доцільно виокремлювати зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на неї. Зовнішніми є ті чинники, на які підприємство не може впливати взагалі або означений вплив є незначним. До них відносяться загальний стан економіки, науково-технічний прогрес, державна грошова, податкова, кредитна політика, амортизаційні норми, сталість фінансового та валютного ринків, соціокультурні, юридичні, демографічні, політичні, екологічні чинники.

Внутрішні чинники, в свою чергу, безпосередньо залежать від аспектів діяльності самого підприємства. Мова йде про структуру оборотних та необоротних активів, наявні грошові кошти та їх еквіваленти, суму короткострокових зобов'язань, механізми управління ліквідністю підприємства, організацію управління персоналом, процеси фінансового планування, бізнес-моделі, що використовуються, технологічний рівень організації виробництва, маркетинг, цінову та збутову політики.

Для оцінки платоспроможності підприємства найважливіше значення мають результати аналізу грошових потоків, оскільки саме вони найбільш об'єктивно характеризують його фінансовий стан. При цьому основними об'єктами дослідження виступають чистий грошовий потік від інвестиційної, фінансової і операційної діяльності, а також сукупний грошовий потік.

Позитивне значення чистого грошового потоку по операційній діяльності та сукупного потоку є необхідною умовою фінансової стійкості. В свою чергу значення чистого грошового потоку від інвестиційної діяльності складно трактувати однозначно, адже його негативне значення може обумовлюватися здійсненням інвестиційних проектів, в той час як позитивне – поверненням раніше інвестованого капіталу. І нарешті чистий грошовий потік від фінансової діяльності є відображенням процесів руху позикового капіталу, зокрема отримання чи погашення банківських кредитів.

Серед заходів відновлення платоспроможності підприємства важливе місце займають інновації. Термін «інновація» як економічну категорію увів у науковий обіг австрійський учений Й.А. Шумпетер у своїй роботі «Теорія економічного розвитку» [2, с. 45]. Під «інновацією» він мав на увазі зміни з метою впровадження і використання нових видів споживчих товарів, нових виробничих, транспортних засобів, ринків і форм організації в промисловості.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність», під інноваціями розуміються новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що

істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [3].

В сучасному світі інновації виступають як доцільні та корисні зміни попереднього стану об'єктів, процесів, механізмів. У якості змін вони повинні отримати певне практичне застосування і мати кінцевий корисний ефект. Предметом означених змін можуть бути маркетинг, товари та послуги, технології, організація виробництва, мотивація, менеджмент.

Всебічне впровадження інновацій є доцільним для підприємств будь-якої форми власності, у тому числі й для комунальних. На законодавчому рівні суб'єктами господарювання у комунальному секторі вітчизняної економіки є суб'єкти, що діють на основі лише комунальної власності, а також суб'єкти, у статутному фонді яких частка комунальної власності перевищує 50% чи становить величину, яка забезпечує органам місцевого самоврядування право вирішального впливу на господарську діяльність.

Комунальні підприємства охоплюють практично всі основні сфери життєдіяльності людини і за призначенням та функціями поділяються на такі групи:

- санітарно-технічні;
- транспортні;
- комунальна енергетика;
- сфера обслуговування;
- підприємства та організації міського благоустрою.

Всі ці групи поєднують певні базові аспекти. Насамперед, комунальні послуги є залежними від розташування джерел ресурсів, оскільки місця виробництва послуг та їх споживання співпадають. Для більшості комунальних підприємств характерна колективна організація споживання у формі загальних систем обслуговування. Це обумовлює підвищене значення якості комунальної інфраструктури, зокрема, мережевих споруд, а також необхідність управління ними на місцевому рівні.

Ще однією особливістю комунальних підприємств є специфічність критеріїв оцінювання ефективності їхнього функціонування. Адже самих економічних критеріїв ефективності (рентабельність, прибутковість, продуктивність) досить часто не вистачає. На перший план виходять якісні

критерії обслуговування: комфортність, енергозбереження та використання відновлювальних джерел, а також соціальні та екологічні чинники.

На відміну від підприємств інших галузей (зокрема виробництва чи сфери послуг), діяльність яких протягом року носить ритмічний характер, робота комунальних підприємств має чітко виражений сезонний характер і залежить від попиту споживачів у конкретні періоди не тільки року, але й навіть доби.

Фінанси комунальних підприємств виступають як складова частина місцевих фінансів, але їм притаманні певні специфічні ознаки, які впливають з особливостей форм власності і господарювання. Зокрема, оскільки майно комунальних підприємств перебуває у власності місцевого самоврядування, то для фінансування цих підприємств, крім власних джерел, залучаються кошти місцевих бюджетів, а також кошти, отримані в порядку перерозподілу. Відтак й прибуток комунальних підприємств визначається в процесі укладання місцевих бюджетів, як різниця між сумою валових доходів (які містять у собі суму отриманої дотації з місцевого бюджету) і видатків.

На діяльність комунальних підприємств вирішального впливу здійснює держава. Вона регламентує систему утворення тарифів комунальних установ, визначає норми споживання, затверджує тарифи для населення і промислових споживачів, встановлює соціальні стандарти та мінімальну заробітну плату тощо.

В свою чергу вплив фактору конкуренції у комунальному господарстві ще є досить незначним, адже ще зовсім недавно споживачі комунальних послуг жили у будинках прикріплених на баланс до відповідної комунальної установи. Й дотепер у більшості сегментів комунального господарства конкуренція відсутня.

Специфіка комунальних підприємств обумовлює високу фондомісткість цієї галузі. Зокрема питома вага основних фондів у загальній структурі основних і оборотних коштів підприємств в середньому складає 95%.

Якщо деталізувати означену структуру, то спостерігаються певні відмінності в залежності від сфери

діяльності. Так, у більшості галузей комунального господарства (водо-, газо-, електро-, тепlopостачання, каналізації) від 50 до 70% складають передаточні пристрої; у транспортних підприємствах - транспортні засоби (близько 50 %); у житловому господарстві – будинки та споруди (майже 90%).

Поганий стан функціонування комунальних підприємств зумовлений тим, що протягом останнього періоду рівень оновлення не відповідав потребам, тому можна виділити такі проблеми житлово-комунального господарства:

- високий рівень зношеності устаткування в галузі;
- збільшення рівня збитковості окремих підприємств;
- відсутність ефективної цінової політики;
- недосконала тарифна політика;
- технічна відсталість;
- криза платоспроможності;
- незацікавленість інвесторів у вкладенні коштів у

житлово-комунальний комплекс [5].

Низька платоспроможність комунальних підприємств може бути як випадковою, тимчасовою, так і, найчастіше, хронічною. Причинами цього можуть бути: помилки в розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; невиконання планових завдань виробництва і реалізації продукції внаслідок порушення її структури та асортименту, підвищення собівартості продукції; неплатоспроможність самих покупців і замовників; нестаток власних джерел фінансування підприємства; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси; нераціональна структура оборотних коштів та низька їх оборотність; інфляційні процеси тощо [6].

При розробці політики раціонального управління платоспроможністю підприємств комунального сектору потрібно насамперед сформуванати комплекс заходів, спрямованих на забезпечення прискорення оборотності окремих видів поточних активів. При цьому особливу увагу слід приділяти пошуку та мобілізації резервів збільшення реалізації продукції та послуг споживачам за рахунок введення в дію нових і кращого використання діючих виробничих потужностей, економного та раціонального використання матеріалів, палива, пального, електроенергії, підвищення продуктивності праці [7].

Відтак інноваційна діяльність комунальних підприємств може розглядатися як комплексний процес їхнього створення, використання і розповсюдження з метою більш повного задоволення потреб споживачів та збільшення показників фінансової ефективності, у тому числі й платоспроможності. При цьому важливо враховувати життєвий цикл інновацій з точки зору його мінімізації. Під життєвим циклом слід розуміти період часу, від виникнення ідеї щодо покращення будь-яких аспектів діяльності комунального сектору до її комерційного використання (від спалаху, коли спостерігається активний попит населення, до переходу інновації у розряд стандартних виробів, процесів, продуктів).

На комунальних підприємствах можна використовувати наступні способи організації інноваційної діяльності:

1. Інноваційна діяльність на основі внутрішньої організації. В цьому випадку інновація створюється і освоюється всередині підприємства спеціалізованими підрозділами на базі планування і моніторингу їхньої взаємодії по інноваційному проекту. Для комунального сектору це є не досить актуальним адже більшість бізнес – процесів є застарілими на занадто бюрократизованими.

2. Інноваційна діяльність на основі зовнішньої організації. В цьому контексті інновації здійснюються за допомогою контрактів на створення і освоєння інновації. Це є певно найкращий шлях особливо у випадку залучення відповідних іноземних організацій та участі у грантових проектах.

3. Інноваційна діяльність на основі діяльності венчурних підприємств. Тобто для реалізації інноваційного проекту створюється венчурна структура, яка залучає додаткові сторонні кошти. Альтернативою може стати викладення інноваційного проекту на краудфандингову платформу. Але обидва цих способи не є поки що реальними для вітчизняного комунального сектору.

На практиці об'єктами реалізації інновацій на базі комунальних підприємств можуть стати:

- інноваційні проекти;
- інтелектуальні продукти;
- виробниче обладнання та процеси;

- інфраструктурні елементи;
- організаційно-технічні та програмні рішення.

Проте, перш ніж прийняти рішення щодо впровадження інновацій необхідно комплексно оцінити фінансовий стан кожного окремого комунального підприємства за допомогою усього спектру показників. Адже за обсягами ресурсів фінанси комунальних підприємств у багатьох країнах можна порівняти із місцевими бюджетами. Тому покращення платоспроможності та подальший розвиток комунального сектора спроможний забезпечити базис для фінансової стійкості всього місцевого самоврядування в Україні.

Висновки. В ринкових умовах зростає необхідність об'єктивного оцінювання фінансового стану комунальних підприємств, адже місцеві органи самоврядування повинні з'ясувати доцільність виділення коштів з місцевого бюджету конкретному підприємству для подальшого його функціонування.

Для покращення рівня платоспроможності комунальних підприємств в умовах ринкових трансформацій необхідно впровадження органами місцевої влади комплексу маркетингових, фінансових, технологічних заходів. Паралельно з цим важливим є залучення страхових та аудиторських компаній для покращення процесу планування та мінімізації ризиків. З іншого боку необхідно вдосконалювати діяльність місцевих органів влади щодо управління об'єктами соціальної сфери, переданими у комунальну власність задля максимізації ефективності, насамперед у контексті тарифної політики.

Література

1. Теницька Н.Б. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/75.pdf>

2. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотку та економічного циклу / Й. А. Шумпетер; Видавничий Дім «Києво-Могилянська Академія» – Київ, 2011. – 242 с.

3. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

4. Нижник В. М. Проблеми та перспективи комунального обслуговування промислових підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.pu.if.ua/index.php/mre/article/viewFile/2576/2672>

5. Герасимчук О. Проблеми фінансування комунальних підприємств в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/237.pdf>

6. Орехова К.В. Роль та місце ліквідності та платоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/29210/26249>

7. Прокопенко О.О. Сучасні фінансові проблеми розвитку підприємств комунального господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/75541.doc.htm

28.08.2018

УДК 658.5.012.2

JEL Classification: L190

Чабанова Арина

УСПІШНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВЕБ-СТУДІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність даної теми полягає в тому, що розробка стратегії розвитку підприємства невіддільна від вирішення питань його перспективного функціонування. Саме ретельно продумана стратегія дозволяє керівництву підприємства щодня вирішувати не просто поточні завдання розвитку бізнесу, а й завдання, які працюють на головну мету й подальшу перспективу. У даній статті викладено матеріал про складання стратегії компанії на прикладі веб-студії.